

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

22 май 2026 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 1 (Време за работа: 90 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 20. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. За кой от философите идеите имат напълно обективен характер и съществуват независимо от човека?

- А) Платон
- Б) Аристотел
- В) Джон Лок
- Г) Спиноза

2. Каква е практическата роля на парадигмата според Томас Кун?

- А) Да описва морални правила
- Б) Да отхвърля всяко знание
- В) Да бъде модел за научно изследване
- Г) Да запазва традициите без промяна

3. Кой от следните примери най-добре илюстрира „идолите на театъра“ според Френсис Бейкън?

- А) Критично оценявам представената информация
- Б) Сляпо вярвам на авторитетите, на които съм се доверил
- В) Използвам аргументация по аналогия
- Г) Тълкувам данните според личните си убеждения

4. За кой от философите природата има собствена ценност, която човек е длъжен да съхрани?

- А) Артур Шопенхауер
- Б) Ханс Йонас
- В) Алвин Тофлър
- Г) Мартин Хайдегер

5. Кой от следните примери илюстрира мултикултурализъм?

- А) Разрешен е само един официален език
- Б) Забраняват се храмове на различни религии
- В) Празнуват се различни етнически и религиозни празници
- Г) Празнуват се само традициите на малцинствата

6. Ако човек отрича моралните ценности, бихме могли да го наречем:

- А) егоист
- Б) интроверт
- В) скептик
- Г) нихилист

7. Коя от характеристиките на заслона е пример за целева причина според Аристотел?

- А) дъските, с които е построен туристически заслон в планината
- Б) простите очертания, външният изглед на заслона
- В) човекът, който е направил заслона
- Г) предназначението му да приютява туристи

8. За кое направление в етиката се отнася тезата „Полезно и добро са едно и също нещо“?

- А) хедонизъм
- Б) рационализъм
- В) утилитаризъм
- Г) натурализъм

9. Защо според Августин настоящето няма продължителност?

- А) неуловимото „сега“ се съизмерва с вечността на Бог
- Б) всяко време е относително
- В) с мислите си човек не живее в настоящето
- Г) всичко в света се случва в едно и също време

10. Каква дейност извършва човек, който извежда, обосновава и доказва своя теза?

- А) презентиране
- Б) агитиране
- В) мистифициране
- Г) аргументиране

11. Ако е истинно твърдението „Всички художници са мечтатели“, то кое от изброените твърдения също е истинно?

- А) Някои художници са мечтатели.
- Б) Нито един художник не е мечтател.
- В) Всички мечтатели са художници.
- Г) Някои художници не са мечтатели.

12. Според Френсис Бейкън *идолите* на ума са:

- А) погрешни тълкувания на Библията, които подтикват към грях
- Б) необходимо истинни логически закони
- В) априорните форми на познание
- Г) предразсъдъци, пречещи на човешкото познание

13. Понятието *демокрация* буквално означава:

- А) глас на народа
- Б) власт на народа
- В) право на народа
- Г) избор на народа

14. Автор на фразата, описваща хората в естественото състояние като „Война на всеки срещу всеки“ е:

- А) Имануел Кант
- Б) Джон Лок
- В) Томас Хобс
- Г) Ханс Келзен

15. Конституцията на Република България определя като основен орган на изпълнителната власт:

- А) Народното събрание
- Б) президентската институция
- В) Министерския съвет
- Г) съдебната система

16. Според коя етична система моралността на дадено действие се определя спрямо последиците от него?

- А) утилитаризъм
- Б) етика на добродетелта
- В) стоицизъм
- Г) деонтология

17. Според Ериксън състоянието на криза е:

- А) точка на пречупване, деструктивен период за личността
- Б) повратен период, възможност за развитие на личността
- В) негативно влияние на външни фактори в развитието на личността
- Г) вътрешна съпротива за промяна

18. Момчил харесва и споделя публикация в социалните мрежи, защото приятелите му вече са го направили, въпреки, че не е съгласен със съдържанието ѝ. Как се нарича това поведение?

- А) асертивност
- Б) емпатия
- В) екипност
- Г) конформизъм

19. Съществува мнение, че момичетата са по-слаби по математика, въпреки че способностите не зависят от пола. Това е пример за:

- А) бихевиоризъм
- Б) стереотипна нагласа
- В) феминизъм
- Г) комуникационна бариера

20. Кои качества определят човек като емоционално интелигентен?

- А) последователен, педантичен, неподатлив на промяна
- Б) изискващ, налагащ се, доминиращ
- В) импулсивен, променлив, свръхчувствителен
- Г) търпелив, сърдечен, решителен

Отговорите на задачи от 21. до 27. вкл. запишете в листовете за свободни отговори!

21. В листовете за свободни отговори отбележете:

- А) Какви по вид са долните твърдения?
- Б) Как се наричат отношенията между тях в логическия квадрат?

Някои експериментатори допускат грешки.

Нито един експериментатор не допуска грешки.

22. Какъв извод можете да направите от следните предпоставки?

Всички ученици учат чужди езици.

Някои хора са ученици.

.....

Запишете извода в листовете за свободни отговори.

23. В листовете за свободни отговори свържете идеите за смисъла на изкуството (означени с цифрите 1, 2, 3) с автор и епоха (означени с буквите А; Б; В)

1. Изкуството не изразява, а разобличава действителността.
2. Изкуството е творческо подражание на природата (мимезис).
3. Изкуството изразява човешката емоция чрез свой уникален език и форма.

- А. Абстрактно изкуство, Василий Кандински
- Б. Изкуство на отрицанието, Теодор Адорно
- В. Антично изкуство, Аристотел

24. Как се нарича злоупотребата с публична позиция, която се използва за постигане на частни интереси?

Запишете отговора в листове за свободни отговори.

25. От следните термини – птица, живот, куче, завивка, чук, отвертка, папагал, легло, смърт – изберете само две двойки термини и ги групирайте така, че според техните обеми:

- 1. Термините в първата двойка да са подчинени.**
- 2. Термините във втората двойка да бъдат противоречиви.**

Запишете именно в тази последователност двете двойки понятия в листове за свободни отговори.

26. Допълнете празните места в таблицата.

Попълнете липсващите имена на автори или ключови понятия, като съобразите връзката между теория, характеристика и автор. В някои редове липсва името; в други – ключово понятие или теория.

Психологическа теория	Кратка характеристика	Автор	Ключово понятие
Хуманистична теория	Личността се стреми към развитие на потенциала; акцент върху субективния опит и ценността на човека	Карл Роджърс	1.
Хуманистична теория	Йерархично подредени потребности насочват мотивацията; върхът е личностното разгръщане	2.	самоактуализация; йерархия на потребностите
3.	Поведението е детерминирано от конфликти в несъзнаваното;	Зигмунд Фройд	Аз, То, Свръх- Аз

	структурен модел на личността		
--	----------------------------------	--	--

27. В листовете за свободни отговори посочи автора на фразата „Човекът е политическо животно (zoon politikon).“

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

22 май 2026 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 2 (Време за работа: 150 минути)

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 31. включително)

Човекът става личност не в самотата, а в срещата с другия. Ние не се раждаме напълно оформени като личности – ние се изграждаме чрез отношенията си. Когато се обръщаме към другия като към „Ти“, ние го признаваме като цялостно човешко същество, а не като средство за собствените си цели. Но често човекът живее в друг вид отношение – „Аз – То“. В него другият не е личност, а предмет, функция, роля: клиент, ученик, служител, враг, средство за полза или удобство. В такова отношение човекът може да бъде успешен, но не и истински човечен. Светът на „Аз – То“ е необходим за живота, но ако той стане единствен, човекът губи дълбочината на съществуването си. Истинският човешки живот започва там, където се осмеляваме да срещнем другия не с маска, а с откритост. Срещата „Аз – Ти“ не е просто разговор, а взаимно присъствие. В нея няма господар и подчинен, използващ и използван. Има две личности, които се признават една друга като равностойни. Човекът не притежава другия – той го среща. И в тази среща открива не само другия, но и самия себе си. Защото без „Ти“ няма истинско „Аз“. Личността не се създава в изолация, а в диалог. Там, където изчезва диалогът, изчезва и човешкото.

Мартин Бубер „Аз и ти“, превод Рад. Теохарова, Вл. Теохаров издателство Стено 1992 г.

28. Как се формира личността, според тезата на автора?

29. С какво се характеризира отношението „Аз – То“? Намерете характеристиките в текста.

30. Кои характеристики на отношението „Аз – Ти“ го правят истинското човешко отношение?

31. А. Посочете името на немски философ от епохата на Просвещението, който също смята, че личността не може да се третира като само като средство за постигането на цели.
Б. Как се нарича този принцип?

32. Прочетете внимателно предложените по-долу фрагменти за есе и зададения казус и направете избор между създаване на философско есе върху ЕДИН от фрагментите ИЛИ разработване на анализ по казуса, като се опирате на насочващите въпроси. Философското есе или анализа на казуса напишете в листовете за свободни отговори на предвиденото за това място!

Фрагменти за есе:

1. „Посредствеността обикновено осъжда всичко, което не може да разбере.“

Франсоа дьо Ларошфуко „Максими“, Народна култура 1968 г., стр. 92

2. „Да знаеш, не означава да притежаваш истината, а да проникваш под повърхността на явленията, запазвайки критичната си позиция, като активно се стремиш да се доближиш до истината.“

Ерих Фром, „Да имаш или да бъдеш“, изд. Кибеа , 2024 г., стр. 57

Казус:

Наскоро дипломираният софтуерен специалист Добромир и съпругата му Боряна решават да се завърнат в родния си град. Боряна не работи, защото отглежда двете им малки деца. Надяват се, в провинцията, където имат свое жилище и родители, да са улеснени в грижите за семейството си.

Добромир бързо получава предложение за добре платена работа във военния завод, осигуряващ поминък на местното население. Ангажираността му ще е пряко свързана с разработването на ново високотехнологично оръжие. За Боряна това е шанс семейството да бъде финансово независимо, но за Добромир, естеството на работата е проблем. Неговите ценности не му позволяват да вложи уменията и труда си в създаването на средства за унищожаване на хора. Той желае да стане учител в професионалната гимназия в града. Мотивиран е да работи с млади хора и е убеден, че в перспектива това е по-добрият избор за него. Боряна намира аргументите на Добромир за крайно субективни и поставя под въпрос неговата отговорност като глава на семейството им.

Насочващи въпроси за анализ на казуса:

- Какви различия в моралните ориентири на съпрузите откривате?
- Ако личната ти позиция по глобален въпрос не би могла да промени хода на събитията, заслужава ли си да я отстояваш?
- Кое е по-важно – да споделяш и следваш общочовешки ценности или да си солидарен с най-близките си?